

Alkoholijuomien rajat ylittävän etämyyntikiellon nykytila ja valmistelu / IT 26.10.2017

1. Nykyinen alkoholilaki	Alkoholijuomien etämyynti Suomeen on 1999 kielletty epäselvästi ¹	Alkolla on luovutuspaikkoja, joista kuluttaja saa noutaa Alkosta tilaamia juomia	Tilaviinin valmistajilla on poikkeuksena Alkon monopolin oma vähittäismyyntioikeus
2. EUT 11/ 2015 tapauksessa Visnapuu C 198/14:	Suomen alkoholilaissa on etämyyntikielto ja se ei periaatetasolla ole EU-oikeuden vastainen ²	, mutta kansallisen tuomioistuimen on itse ratkaistava, ovatko lupajärjestelmät (luovutuspaikat tai)	tilaviinin poikkeus tässä suhteessa EU-oikeuden vastaisia.
3. STM:n komissiolle notifioidu alkoholilaki-esitys 12/2016:	EUT:n hyväksymä etämyyntikielto säilytetään laissa, mutta selvennettyinä ³ .	Luovutuspaikat säilytetään.	Tilaviinin myynti säilyy ja käsityöläisolutpoikkeus lisätään.
4. Komission yksityiskohtainen lausunto 3/2017 ⁴	Notifioitu etämyyntikielto on EU-oikeuden vastainen...	...(ainoastaan) suhteessa Alkon luovutuspaikkoihin.	Mutta ei ota kantaa tilaviinin ja käsityöläisluolen poikkeuksiin.
5. Helsingin HO:n tuomio 4/2017 ⁵	Nykyinen etämyyntikielto on EU-oikeuden mukainen (lukuun ottamatta 4,7 % lupajärjestelmän osaa)...	eivätkä Alkon luovutuspaikat ole tässä suhteessa EU-oikeuden vastaisia	kuten ei ole tilaviinipoikkeuskaan.
6. STM selvitti komissiolle kokouksessa 4/2017 ja vastauksessa 6/2017:	Nykyinen etämyyntikielto on siis jo EUT:n valtuutuksella todettu lailliseksi, ⁶	ja tuomiot hyväksyvät myös Alkon luovutuspaikat (jotka eivät edes ole verrattavissa ulkomaisiin etämyyntiin)	Tilaviini- ja käsityöläisolutpoikkeukset koskevat vain pienimuotoista toimintaa.
7. HE 100/2017 vp	Notifioitu muotoilu poistettiin esityksestä ja nykyinen AL 8.1 § siirrettiin 32 §:ään sellaisenaan. ⁷	Luovutuspaikat säilytetään esityksessä.	Tilaviinipoikkeus säilytetään ja rajattu käsityöläisolutpoikkeus lisätään lakiin.

¹ AL 8.1 §: ”Alkoholijuomia saa tuoda maahan ilman erillistä maahantuontilupaa omaa käyttöä varten sekä kaupalliseen tai muuhun elinkeinotarkoitukseen. Omaa kulutuskäyttöä varten tapahtuvasta maahantuonnista määrätään tarkemmin 10 §:n nojalla.

Kaupallisessa tai muussa elinkeinotarkoituksessa alkoholijuomia käyttävä tarvitsee maahan tuotavan alkoholijuoman osalta toimintaansa tämän lain mukaisen erillisen luvan.

Koska Alkon monopolijuomien myyntiin ei voida edes myöntää lupaa (13 §) ja koska vähittäismyyntiluvat taas voidaan myöntää vain fyysiseen ”myymälään” (14 §), mikään alkoholijuomien etämyynti ei ole sallittu.

2 Tuomioistuimen ratkaisu jakautuu kahteen osaan: AL 13 §:ssä oleva monopolijärjestelmä ja sille kuuluvien juomien etämyynti tutkitaan SEUT 37 art. valossa (kohdat 83- 93). Tilaviini- ja yleinen kaupan lupajärjestelmä ja niihin kuuluvien juomien etämyynti tutkitaan SEUT 34 art. valossa. Alkon tuotteiden osalta etämyyntikielto on selvästi laillinen ja muiden osalta vaatii tarkastelua.

³ Luonnos 3 § 14-kohta: ”... rajat ylittävällä etämyynnillä sellaista etämyyntiä kuluttajille, jossa kuluttaja on ainetta tai tuotetta vähittäismyyntiliikkeestä tilatessaan muussa Euroopan unionin (EU) jäsenvaltiossa kuin siinä jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa, johon vähittäismyyntiliike on sijoittautuneena; vähittäismyyntiliikkeen katsotaan olevan sijoittautuneena jäsenvaltiossa, jos luonnollisen henkilön liiketoimipaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa taikka muussa tapauksessa, jos vähittäismyyntiliikkeellä on kyseisessä jäsenvaltiossa sääntömääräinen kotipaikka, hallinnollinen päätoimipaikka, liiketoimipaikka, sivutoimipaikka, jokin muu toimipaikka tai edustaja; (vrt Tupakkalain 2 §:n 34-kohta ja Tupakkatuotedirektiivin 2 art. 34 alakohta)

Luonnos 30 §: Alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti ja kyseiseen myyntiin liittyvä maahantuonti Suomeen on kielletty. (TupL 58 §)

⁴ Voiko komissio haastaa Suomen EU-tuomioistuimeen, jos emme noudata lausuntoa? Ei, koska juuri EUT on jo käsitellyt sekä etämyyntikiellon että Alkon luovutuspaikat sekä valtuuttanut suomalaiset tuomioistuimet ratkaisemaan asian (joka prosessi on kesken).

⁵ Hovioikeus tuomitsi siis alkoholirikoksesta vankeuteen virolaisen yrittäjän, joka myi verkkokaupastaan suomalaiselle kuluttajalle viiniä ym.. Tarkkaan ottaen hovioikeus on jakanut tuomion kolmeen osaan: 1) Alkon tuotteiden etämyynnin kielto on ehdottomasti sallittu: ”Jos Alkon ...tuotteiden sallittaisiin toisiin jäsenmaihiin sijoittautuneille toimijoille, tulisi se sallia myös Suomeen sijoittautuneille toimijoille. Käytännössä tämä tarkoittaisi...monopolin poistamista, mitä SEUT 37 artikla...ei vaadi” (s. 9). 2) 4,7 %:n lupajärjestelmää tulee muuttaa, jotta myös ulkomaiset saavat myydä Suomeen 3) tilaviinin lupajärjestelmä on laillinen eikä sitä tarvitse muuttaa. Jutun käsittely on siirtynyt Korkeimpaan oikeuteen ja lopullinen ratkaisu (suuntaan tai toiseen) tulee vuonna 2018.

⁶ Miksi sitten on väitetty, että etämyynti on joskus aiemmin ollut sallittua? Ennen 2- ja 5-kohdan tuomioita Suomessa ja Ruotsissa uskottiin yleisesti, että ehdoton etämyyntikielto rikkoisi tavaroiden vapaan liikkuvuuden periaatetta. EUT itse on 2015 todennut tämän luulon vääräksi. Ruotsikin valmistelee jo omaa etämyyntikieltoaan (Reglering av distanshandel med alkoholdrycker; Ds 2016:33).

⁷ HE 32 §: ”Alkoholijuomia saa tuoda maahan ilman erillistä maahantuontilupaa omaa käyttöä varten sekä kaupalliseen tai muuhun elinkeinotarkoitukseen. Kaupallisessa tai muussa elinkeinotarkoituksessa enemmän kuin 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia käyttävä tarvitsee kuitenkin maahan tuotavan alkoholijuoman osalta toimintaansa tämän lain mukaisen luvan”.

Voitaisiinko etämyyntikielto kuitenkin poistaa laista? Ei ainakaan yhdenvertaisuuden kannalta. Kuten hovioikeus toteaa, Alkon monopoli ja etämyyntikielto ovat saman kolikon eri puolet. Päätökseen, jossa on hyväksytty Alkon monopoli, kuuluu sekä kotimaisia että ulkomaalaisia myyjiä koskeva kielto myydä ja kuljettaa ko. juomia asiakkaille. Eri asia on, että suomalaisille kuluttajille voidaan (ja tulisi) säätää oikeus ns. etäostoon - kuten Ruotsissakin suunnitellaan.

Millä perusteella esityksen perusteluissa väitetään, että etämyynti olisi nykyisen alkoholilain mukaan kielletty? Koska EUT ja Helsingin HO ovat näin katsoeet ja sillä perusteella kieltoa rikkonut yrittäjä on oikeudessa tuomittu.

Onko HE 32 §:ään siirretty nykyinen etämyyntikiellon muotoilu liian epäselvästi kirjoitettu? On.